

INTRODUCERE

Pe pământul tolerant al Transilvaniei – toleranță intrată în legendă –, unde de veacuri trăiesc alături mai multe etnii, o comunitate maghiară a trecut, la sfârșitul secolului al XVI-lea, la credința iudaică. Cu evreii n-aveau nici o legătură de sânge. Își ziceau „evrei cu sufletul“.

Doar câteva familii mai rămăseseră dintre ei pînă în preajma celui de-al doilea război mondial. Au fost unii care s-au botezat, dar au fost și unii care au sfârșit în lagăr, la crematoriu, alături de cei de care se simțeau strîns legați prin credință.

Documentele istorice ale regăsirii oamenilor și credințelor oferă adesea surprize. Veacurile cruciadelor, ale disputelor religioase au apus demult, dar istoria comunităților care și-au mărturisit credința ne mișcă adânc și azi... Prezentul volum din ciclul CONFLUX rememorează date care pentru mulți constituie necunoscute istorice.

Pe pământul toleranței, în Transilvania (unde, vreme de secole, neamuri și religii s-au avut relativ bine unele lângă celelalte), aproape întreaga populație a regiunii a îmbrățișat, în avântul Reformei, credința unitariană. În înfrigurarea căutărilor religioase, Simon Péchi și adepții săi au pătruns atât de adânc în substanța Vechiului Testament, încât au preluat ceremoniile iudaice și s-au declarat „evrei în spirit“.

Și, cu asta, a început istoria aproape incredibilă a acelor oameni – „evrei cu sufletul“, nu prin legăturile de sînge – din Ținutul Secuiesc: căutarea drumului propriu – întemeietor (mai degrabă, adoptator) de religie – al secuilor iudaizanți (sau secuilor sabatarieni, cum erau îndeobște cunoscuți în Transilvania). György Bözödi, eruditul cercetător al realităților Ținutului Secuiesc, explica fenomenul în felul următor: „Turcul pustia, tătarul năvălea, iar trupele germane împilau poporul, vulnerabil și prin conflictele fratricide care-l măcinau din interior. Așteptau mîntuirea – și li s-a dat în mînă, spre mîntuire, Biblia: destinul poporului evreu

era acolo, în Biblie, de parcă Dumnezeu le-ar fi ținut dinainte o oglindă. Printre cărțile profeților – cărți pline de suferință, sclavie, pustiire – li s-a părut că-și zăresc propriul chip. Chipul nu era al lor; era însă un chip înrudit, ca de frate pe care-l întâlnești în vremuri de restriște. Minune e oare dacă s-au plăcut și nu s-au mai despărțit, ci au rezistat alături în toate clipele de

cumpănă – că și-ar fi dat mai curînd viața decît să renunțe la pacea sufletului lor?“

În cîțiva ani, religia secuilor iudaizanți a cucerit Transilvania – dar printre „religiile recepte“ n-a fost tolerată... Veacuri de-a rîndul, secuii sabatarieni au fost persecutați; cînd însă, în ultimii ani ai secolului al XIX-lea, libertatea cultelor a devenit realitate și pentru ei, rămăseseră doar două sate secuiești care-și mai păstrau credința.

În deceniul al patrulea al secolului XX, familii iudaizante – cîteva – mai trăiau doar în Bezidul Nou, „Ierusalimul Secuiesc“. György Bözödi le-a vizitat pe rînd: „Bezidul Nou este Ierusalimul secuilor evrei. Cu diferența că dușmanul n-a reușit

să distrugă acest Ierusalim. E singura localitate în care s-a păstrat religia străbună – putem spune, pînă azi.“ (1936)

Au urmat legile rasiale...

...De o soartă cu adevărat veterotestamentară, aspră și grea, au avut parte secuii iudaizanți. Pînă spre anii '80, abia trei-patru bătrîne dacă mai rămăseseră fidele

credinței lor... Apoi, și această localitate a căzut victimă politicii de distrugere a satelor, promovată de Ceaușescu.

Dacă în 1936 György Bözödi, cu semeția secuiască specifică, era încă atât de mândru că dușmanul n-a reușit să distrugă *acest* Ierusalim, pînă prin 1989 chiar și din simțămîntul de mîndrie abia dacă mai rămăsese

ceva, iar autoritățile românești au dispus inundarea satului.

Degeaba au bătut locuitorii Ierusalimului Secuiesc drumul Bucureștilor, ca să-l implore pe dictator, cerîndu-i îndurare pentru așezarea lor – au fost dați afară din case. Despăgubirea a fost o nimica toată (sumele se ridicau la nici a zecea parte din valoarea reală a caselor) – atîta aveau la dispoziție ca să porceadă la o viață nouă.

Dar unde? Cum? Majoritatea „a rămas“: în orașelul din apropiere, la Sîngeorgiul de Pădure, s-au înghesuit în garsonierele din două șiruri de blocuri. Au rămas – totuși! – în apropierea Bezidului Nou.

Pentru ca (și) sfîrșitul întîmplării să fie pe potrivă, blocurile oferite bezidenilor dați afară din case sînt numite ghetouri – chiar și de cei ce locuiesc în ele...

De ce a trebuit să se ridice un baraj care nu slujește la nimic – nimeni nu poate explica...

Locuitorii ghetoului (ca și cei care s-au mutat în alte zări, mai departe) își dau întîlnire, o dată pe an, pe malul lacului. O dată pe an, Ierusalimul Secuiesc își retrăiește iluzoria existență.

Istoria de patru secole a secuilor iudaizanți este cu totul singulară în istoria lumii – dacă ni se-ngăduie să plasăm la asemenea dimensiuni întîmplările petrecute cu această comunitate relativ puțin numeroasă (și aflată, în decursul veacurilor, într-o descreștere din ce în ce mai pronunțată). Căci e cît se poate de adevărat: „evreii cu sufletul“ din Ținutul Secuiesc n-au exercitat nici

o influență asupra istoriei universale, dar spiritul și lumea sufletului, logica, gândirea, care, pornind de la Biblie, au găsit o cale nouă (un nou drum) spre Dumnezeu – ei bine, în **istoria universală a gândirii(!)** nu pot fi trecute cu vederea.

Cum?! Nu s-a afirmat în lume credința ce a rodit din acest mod de gândire?

E o întrebare deschisă dacă lumea e mai bogată ori mai săracă din această pricină.

„În istoria confesiunilor creștine, nicăieri altundeva n-a avut loc o asemenea schimbare spiritual-religioasă“ – scrie savantul cercetător. Și vor mai apărea, desigur, numeroase analize care să se adauge amplei literaturi de specialitate existente (Moshe Carmilly-Weinberger, *A zsidóság története Erdélyben, 1623–1944* [Istoria evreilor transilvăneni, 1623–1944], MTA, Judaisztikai Kutatócsoport, Budapesta, 1995, p. 212.).

Cartea pe care cititorul o are acum sub ochi se ocupă, fără pretenții științifice, de istoria cvadriseculară a secuilor iudaizanți.

Aș vrea doar să spun o poveste – plămădită din mai multe povești. Povești care – pentru că m-am născut în mijlocul lor și a trebuit, că mi-a plăcut ori nu, să țin seama de ele, să dau continuu piept cu tot ceea ce a decurs din și prin ele (din păcate, chiar și independent de voința mea) – și-au pus amprenta asupra existenței mele.

